

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 63/2015-31

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 20. mája 2015 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej (sudkyňa spravodajkyňa) a zo sudcov Lajosa Mészárosa a Ladislava Orosza o sťažnosti [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátom Mgr. Branislavom Grancom, Kováčska 28, Košice, vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 30 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Trebišov sp. zn. 11 S 1/2014 z 29. septembra 2014, za účasti Okresného súdu Trebišov, takto

rozhodol:

1. Základné práva [REDACTED] podľa čl. 30 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Okresného súdu Trebišov sp. zn. 11 S 1/2014 z 29. septembra 2014 porušené boli.

2. [REDACTED] priznáva finančné zadosťučinenie v sume 3 000 € (slovom tritisíc eur), ktoré mu je Okresný súd Trebišov povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Trebišov je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 284,08 € (slovom dvestoosemdesiatštyri eur a osem centov) na účet jeho právneho zástupcu Mgr. Branislava Granca, Kováčska 28, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 9. októbra 2014 doručená a 7. novembra 2014 a 15. decembra 2014 doplnená sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 30 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Trebišov (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 11 S 1/2014 z 29. septembra 2014 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“).

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľ ako nezávislý kandidát na starostu obce [REDAKOVANÉ] (ďalej len „obec“), ako aj na poslanca obecného zastupiteľstva obce predložil svoje kandidátne listiny spolu s petíciami, v ktorých jeho kandidatúru na tieto funkcie podporilo 304 voličov.

Miestna volebná komisia v obci rozhodnutím č. 6/2014 z 24. septembra 2014 nezaregistrovala kandidátnu listinu sťažovateľa na funkciu starostu obce a rozhodnutím č. 16/2014 z 24. septembra 2014 nezaregistrovala jeho kandidátnu listinu na funkciu poslanca obecného zastupiteľstva obce.

Miestna volebná komisia svoje rozhodnutia odôvodnila tým, že predložená petícia voličov podporujúcich kandidatúru sťažovateľa neobsahovala náležitosti podľa § 21 ods. 2, resp. § 16 ods. 9 zákona Slovenskej národnej rady č. 346/1990 Zb. o voľbách do orgánov samosprávy obcí v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o voľbách“).

«Nedostatok petície spočíval v tom, že z celkového počtu 304 podpísaných osôb, len 25 uviedlo pri svojom bydlisku aj názov obce [REDAKOVANÉ] zatiaľ čo 279 osôb uviedlo len ulicu a súpisné číslo, bez uvedenia slova „[REDAKOVANÉ]“. Vypustenie slova „[REDAKOVANÉ]“ tak malo za následok nezaregistrovanie kandidáta pre voľby starostu obce a voľby do obecného zastupiteľstva, a to napriek tomu, že údaj o obci [REDAKOVANÉ] sa nachádzal v záhlaví každého jedného hárku petície a podpísaní občania obce [REDAKOVANÉ] boli na petícii jednoznačne identifikovaní všetkými ostatnými zákonnými identifikátormi (meno a priezvisko, dátum narodenia, ulica a súpisné číslo).»

Vzhľadom na uvedené sťažovateľ podal okresnému súdu návrh na vydanie rozhodnutia o jeho zaregistrovaní ako kandidáta na starostu a tiež na poslanca obecného zastupiteľstva obce podľa § 250zb Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“).

Okresný súd napadnutým uznesením sp. zn. 11 S 1/2014 z 29. septembra 2014 rozhodol tak, že návrh sťažovateľa zamietol.

Sťažovateľ tvrdí, že napadnutým uznesením boli porušené ním označené základné práva podľa ústavy a právo podľa dohovoru, pričom ďalej uvádza:

«Porušenie spočíva v prísne formálnej, priam absurdnej aplikácii právneho predpisu (zákona o voľbách), bez zohľadnenia všetkých okolností prípadu...

Uvedené má oporu aj v tom, že iné všeobecné súdy sa odkláňajú od prílišného formalizmu pri posudzovaní petícií a práve naopak, dôsledne posudzujú, či okolnosti, ktoré viedli k odmietnutiu registrácie predstavujú svojim charakterom zásadné porušenie litery zákona. V právne a skutkovo takmer úplne totožnom prípade vedenom na Okresnom súde Liptovský Mikuláš pod sp. zn. 7 S 1/2010 súd správne vyhodnotil jednotlivé chýbajúce identifikátory petíciu podpisujúcich osôb tak, že ich absencia nemôže spôsobovať neplatnosť

podpisov a tým pádom nezaregistrovanie kandidáta. Súd v danom prípade dôsledne posudzoval, či jednotlivé pochybenia sú alebo nie sú spôsobilé zapríčiniť napr. zámenu obyvateľov – jednotlivé formálne pochybenia teda súd posudzoval vždy so zreteľom na ich charakter a obsah zákona o voľbách a nie plošne a prísne formálne tak, ako to urobil Okresný súd Trebišov.

Sťažovateľ podotýka, že práve takýto postup všeobecných súdov pomáha pri naplňovaní pasívneho a aktívneho volebného práva občanov Slovenskej republiky. Sťažovateľ opätovne poukazuje na skutočnosť, že s výnimkou označenia obce slovom „[REDAKOVANÉ]“, boli podpísaní obyvatelia obce označení všetkými ostatnými, zákonom požadovanými identifikátormi a teda boli preukázateľne nezameniteľní. Pozornosti Ústavného súdu SR by nemalo ujsť ani to, že jednotlivé podpisy ako také, neboli nikým spochybňované, podpisy sú overiteľné, pričom nikto netvrdil, že dôsledkom absencie slova „[REDAKOVANÉ]“ by mohla byť zámena obyvateľov. Jediným dôvodom pre neuznanie týchto podpisov tak ostáva formálna chyba, ktorá však sama o sebe nepredstavuje taký nedostatok, ktorý by mal spôsobovať neplatnosť jednotlivých podpisov a tým de facto nezaregistrovanie kandidáta. Cieľom zákonodarcu bola nepochybne overiteľnosť totožnosti petíciu podpisujúcich osôb, čo v danom prípade nie je vôbec zmarené, nakoľko všetky osoby sú jednoznačne identifikovateľné. Formalistický prístup Okresného súdu Trebišov a ním vykonaný výklad zákona v danom prípade dosiahol takú závažnú intenzitu, dôsledkom ktorej došlo k zásahu do základných práv sťažovateľa garantovaných ústavou.»

Na tomto základe sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„Uznesením Okresného súdu Trebišov, sp. zn. 11 S 1/2014 zo dňa 29. 09. 2014 bolo porušené základné právo sťažovateľa... podľa Článku 30 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky... podľa Článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a... podľa Článku 6 ods. 1 Dohovoru...“

Zrušuje uznesenie Okresného súdu Trebišov, sp. zn. 11 S 1/2014 zo dňa 29. 09. 2014 a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Okresný súd Trebišov je povinný uhradiť [sťažovateľovi]... trovy konania vo výške 284,08 eur do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu na účet jeho právneho zástupcu...“

Podaním doručeným ústavnému súdu 7. novembra 2014 sťažovateľ doplnil svoju sťažnosť tak, že navrhuje, aby ústavný súd rozhodol o dočasnom opatrení podľa § 52 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), ktorým by „pozastavil konanie volieb starostu obce [REDAKOVANÉ] a konanie volieb do obecného zastupiteľstva obce [REDAKOVANÉ] a to do právoplatného rozhodnutia... o sťažnosti sťažovateľa a zároveň, aby odložil vykonateľnosť uznesenia Okresného súdu Trebišov, sp. zn. 11 S 1/2014 zo dňa 29. 09. 2014“.

V súvislosti s návrhom na dočasné opatrenie sťažovateľ poukázal na rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 651/2014 v právne obdobnej veci.

Podaním doručeným ústavnému súdu 15. decembra 2014 sťažovateľ doplnil svoju sťažnosť tak, že rozšíril jej petit a navrhol, aby mu ústavný súd priznal primerané finančné zadostučinenie v sume 20 000 €. Tento návrh odôvodňuje takto:

„Do dňa konania volieb, Ústavný súd SR o sťažnosti rozhodnúť nestihol a nerozhodol ani o dočasnom opatrení a odložení vykonateľnosti. Konaním volieb sa tak nielen, že (i) zhoršila pozícia sťažovateľa, ktorý v rámci konania o jeho sťažnosti viac zrejme nemôže dosiahnuť to, o čo sa touto sťažnosťou nepriamo domáhal, tzn. účasti na už konaných voľbách, ale zároveň mohlo konaním volieb dôjsť aj k (ii) porušeniu ústavy a zákona č. 346/1990 Zb. o voľbách do orgánov samosprávy obcí, vzhľadom na volebnú sťažnosť zo dňa 26. 11. 2014, ktorú podalo 205 voličov obce [REDAKOVANÉ] tzn. voličov a podporovateľov sťažovateľa, ktorí sa v čase petície na podporu jeho kandidatúry, za poslanca obecného zastupiteľstva a starostu obce pod ňu podpísali a mali v úmysle za neho hlasovať aj vo voľbách zo dňa 15. 11. 2014.

Predmetná volebná sťažnosť je vedená na Ústavnom súde pod sp. zn. Rvp 15573/2014 a z jej obsahu vyplýva, že v priamom dôsledku s (1) nezaevidovaním sťažovateľa ako kandidáta na post poslanca a starostu obce [REDAKOVANÉ] zo strany miestnej

volebnej komisie a s (2) protiústavným rozhodnutím Okresného súdu Trebišov, občania obce [REDAKOVANÉ] nemohli hlasovať za svojho kandidáta, ktorého od počiatku podporovali. Na tomto mieste poukazujeme na to, že ak by bolo sťažnosti sťažovateľa vyhovené v čase, kedy by sa tento stihol ešte zúčastniť volieb, z pohľadu 205 jeho podporovateľov by bol sťažovateľ zvolený minimálne za poslanca obecného zastupiteľstva. Zároveň je dôvodné sa domnievať, že ak by mal dostatok priestoru na predvolebnú kampaň od ktorej z pochopiteľných dôvodov po rozhodnutí Okresného súdu Trebišov upustil, mohol by atakovať aj pozíciu starostu obce.

Vzhľadom na takmer isté zvolenie sťažovateľa za poslanca obecného zastupiteľstva a jeho pravdepodobný tesný boj o funkciu starostu, považuje sťažovateľ za primerané, aby mu v tejto veci bolo priznané finančné zadosťučinenie vo výške 20.000,- eur.“

Ústavný súd po predbežnom prerokovaní uznesením z 28. januára 2015 prijal sťažnosť na ďalšie konanie. Vzhľadom na čas uskutočnenia volieb – 15. novembra 2014 a na čas predbežného prerokovania sťažnosti ústavný súd návrhu na rozhodnutie o dočasnom opatrení nevyhovel.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval právneho zástupcu sťažovateľa a predsedu okresného súdu, aby sa vyjadrili, či trvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Predsedu okresného súdu zároveň vyzval, aby sa vyjadril k sťažnosti. Právny zástupca sťažovateľa a predseda okresného súdu ústavnému súdu oznámili, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

Vzhľadom na oznámenia právneho zástupcu sťažovateľa a predsedu okresného súdu, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania, keďže dospel k záveru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

Predseda okresného súdu sa k sťažnosti vyjadril v prípise sp. zn. 1 SprV 72/2015 z 13. marca 2015, v ktorom zhrnul obsah rozhodnutí miestnej volebnej komisie a tiež obsah

odôvodnenia napadnutého uznesenia okresného súdu z 29. septembra 2014. Ďalej vo svojom vyjadrení uviedol:

«V konaní bolo potrebné posúdiť, či spoločné petičné hárky na podporu kandidatúry za starostu obce aj poslanca obecného zastupiteľstva predložené miestnej volebnej komisii menovaným ako nezávislým kandidátom obsahovali zákonom predpísané náležitosti, alebo nie.

Súd striktné vychádzal zo znenia ustanovenia §-u 21 ods. 2 zákona č. 346/1990 Zb. a z ust. § 16 ods. 9 citovaného zákona. V oboch sa okrem iného uvádza: V petícii sa pri každom podpise uvedie meno a priezvisko voliča, dátum narodenia voliča a trvalý pobyt, ktorým sa rozumie názov obce, názov ulice, ak sa obec člení na ulice, a číslo domu.

Po preskúmaní petičných hárkov [REDAKOVANÉ] dospel súd k záveru, že sú v zmysle citovaného zákonného ustanovenia obsahovo neúplné, čo aj vysvetlil vo svojom rozhodnutí.

Súd sa pritom nezaoberal skutočnosťou, či v dôsledku neuvedenia úplnej adresy, toho ktorého podporovateľa sa sťažuje identifikácia jeho osoby. Vychádzal z takého výkladu zákona, že je predpísané u každej jednotlivéj osoby uviesť o sebe úplné údaje a to o svojom mene, dátume narodenia a trvalom pobyte. Teda každý jeden podporovateľ mal mať vo svojej adrese výslovne uvedený aj údaj o obci [REDAKOVANÉ]. Nepostačuje len všeobecné konštatovanie v záhlaví petície: „... podpísaná voličmi obce [REDAKOVANÉ]“.

Podľa názoru súdu, sú petičné hárky tak závažnou listinou, že k ich vyplňovaniu má byť pristupované s maximálnou zodpovednosťou, tak zo strany podporovateľov ako aj zo strany samotného kandidáta, ktorý ich predkladá volebnej komisii. Kandidát má vo vlastnom záujme listiny prekontrolovať a ich prípadné nedostatky odstrániť, čo zrejme nebolo [REDAKOVANÉ] vykonané.

Každý kandidát a tiež jeho podporovateľ aj keď by nepoznal literu zákona, má ovládať vo všeobecnosti, že pri vyplňaní úradného tlačiva je povinný vo svojom trvalom pobyte (aj v prechodnom bydlisku) úplne uviesť všetky potrebné údaje a to obec, ulicu a číslo domu.

To je napokon priamo predtlačené aj v záhlaví petičnej listiny.

Podľa vedomosti súdu problém s petičnými hárkami z dôvodu neuvedenia všetkých predpísaných údajov o osobách, ktoré ich podpisujú pretrváva pri každých komunálnych voľbách. Aj v roku 2014 došlo k takejto situácii a to aj v okrese Trebišov na viacerých miestach. Generálna prevencia v tejto oblasti sa tak javí ako nedostatočná a „prísne“ rozhodnutie nášho súdu má plniť aj tento účel.

K problematike vyhodnocovania neúplnosti petičných listín z hľadiska uvedenia adresy trvalého pobytu doposiaľ nie je na Slovensku zjednocujúce usmerňujúce stanovisko. Rozhodnutie Okresného súdu Liptovský Mikuláš sp. zn. 7 S 1/2010, na ktoré sa odvoláva sťažovateľ bolo vydané súdom rovnakého stupňa a sťažovateľ ho citoval z dôvodu, že je v jeho záujme. V rámci celého Slovenska však rozhodovanie nie je jednotné. Príkladom je rozhodnutie Okresného súdu Lučenec sp. zn. 13 S 8/2014, ktorým z dôvodu neúplných petičných listín bol návrh na zaregistrovanie nezávislého kandidáta zamietnutý.

Súd považuje plné uvedenie adresy trvalého pobytu za nutnosť nie z hľadiska správnej identifikácie danej osoby ale z dôvodu dodržania litery zákona. Pokiaľ by všeobecné sudy odobrili takýto nedostatok a kandidáta by napriek neúplnosti jeho petičných hárkov zaregistrovali, stratila by právna úprava o náležitostiach petície význam. Tiež by tým boli znevýhodnení tí kandidáti, ktorí svoje petičné listiny predložili ako obsahovo správne a úplné.

Tunajší súd nemal záujem poškodiť sťažovateľa na jeho pasívnom volebnom práve. Svoj neúspech si zrejme zapríčinil sám. Osoba, ktorá chce vykonávať funkciu starostu obce, musí pri plnení svojich povinností byť dôsledná nielen voči sebe ale aj voči iným, čo však menovaný dostatočne nepreukázal.»

Sťažovateľ prostredníctvom právneho zástupcu v podaní z 13. apríla 2015 podal stanovisko k vyjadreniu predsedu okresného súdu, pričom uviedol:

„... Odporca priamo konštatuje, že v danom prípade využil striktnú aplikáciu zákona, resp. striktné formálny gramatický výklad zákona. V tomto smere sťažovateľovi neostáva nič iné, len konštatovať, že s takýmto postupom odporcu nesúhlasí a považuje ho za nesprávny z dôvodov, ktoré uviedol vo svojej sťažnosti.

Ústavnému súdu SR dávame do pozornosti konštatovanie odporcu, že takéto pochybenie nie je ojedinelým, nakoľko sa opakuje pri každých komunálnych voľbách. Odporca dokonca uvádza, že nakoľko generálna prevencia zlyháva, prísnejšie rozhodnutie je namieste. Sťažovateľ je toho názoru, že práve vedomosť odporcu o opakovaných formálnych pochybeniach pri uvádzaní osobných údajov na petičných hárkoch, malo byť dôvodom pre odstraňovanie týchto pochybení (tam kde to je možné) a nie príležitosťou pre prehnane formalistický prístup. Z vyjadrenia odporcu zároveň nepriamo vyplýva, že odporca sťažovateľa potrestal prísny rozhodnutím vzhľadom na opakovaný výskyt identických pochybení v ostatných prípadoch.

Vzorovým príkladom prehnane formalistického prístupu je aj záverečné odôvodnenie odporcu, spočívajúce v tvrdení, že úplné uvedenie adresy na petičných hárkoch nie je dôležité z pohľadu identifikácie podpísaných osôb, ale z dôvodu dodržania litery zákona. Sťažovateľ s týmto zásadne nesúhlasí, nakoľko je toho názoru, že úmyslom zákonodarcu bolo práve zabezpečenie dostatočnej identifikácie podpisujúcich sa osôb. Z tohto pohľadu tak odporca uprednostnil striktno formalistický prístup pred zisťovaním účelu právnej úpravy (v danom prípade identifikácia podpísaných osôb). Je pritom zrejmé, že označenie obce ■■■■■ na každej strane petičných hárkov v spojení s uvedením príslušnej ulice a čísla domu nevzbudzuje žiadne pochybnosti o tom, kde podpisujúce sa osoby bývajú, tzn. kde majú svoj trvalý pobyt.

Sťažovateľ súhlasí s tým, že v otázke vyhodnocovania neúplnosti petičných hárkov nie je na Slovensku zjednocujúce stanovisko, súhlasí aj s tým že rozhodnutie Okresného súdu Liptovský Mikuláš, sp. zn. 7 S 1/2010 predložil, nakoľko je v jeho prospech, pričom odporca poukázal na rozhodnutie Okresného súdu Lučenec, sp. zn. 13 S 8/2014, ktoré je pre zmenu v prospech odporcu. Práve upriamenie pozornosti Ústavného súdu SR na rozdielnu rozhodovaciu prax nižších súdov, umožní Ústavnému súdu SR priame porovnanie dvoch rôznych koncepcií pri aplikácii právnych predpisov. Sťažovateľ je toho názoru, že práve postup Okresného súdu Liptovský Mikuláš je tým správnym, nakoľko ako orgán vykladajúci právo, využil dostupné interpretačné prostriedky na preklopenie nepodstatných nedostatkov petičných hárkov a uprednostnil koncepciu platnosti v spojení s teleologickým výkladom nad koncepciou neplatnosti s prísne formálnym, gramatickým výkladom. Naopak, práve

výklad zákona použitý odporcom považuje sťažovateľ za arbitrárny a porušujúci jeho základné práva označené v sťažnosti.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Pokiaľ ide o základné práva a slobody, ústava rozdeľuje ochranu ústavnosti medzi všeobecné súdy a ústavný súd. Systém tejto ochrany je založený na princípe subsidiarity, ktorý určuje aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany základným právam a slobodám vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 142 ods. 1 ústavy), a to tak, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd (čl. 144 ods. 1 a 2 a čl. 152 ods. 4 ústavy).

Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (II. ÚS 1/95, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01). Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať také rozhodnutie všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva a slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť preto predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00). Ako ústavne nesúladne (porušujúce základné práva sťažovateľa) ústavný súd hodnotí aj také rozhodnutia

všeobecných súdov, v ktorých boli zákony, prípadne podzákonné právne úpravy interpretované v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti v dôsledku napr. prílišného formalizmu (IV. ÚS 192/08, IV. ÚS 69/2012, I. ÚS 26/2010, III. ÚS 163/2011, podobne aj Ústavný súd Českej republiky napr. III. ÚS 150/99).

Do obsahu základného práva na súdnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy právneho poriadku Slovenskej republiky. Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy. Z toho vyplýva, že k reálnemu poskytnutiu súdnej ochrany dôjde len vtedy, ak sa na zistený stav veci použije ústavne súladne interpretovaná platná a účinná právna norma (II. ÚS 249/2011).

Ústavný príkaz konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon vyjadrený v čl. 2 ods. 2 ústavy, zaväzuje všetky orgány verejnej moci vrátane súdov rozhodujúcich o opravných prostriedkoch proti rozhodnutiam správnych orgánov. Tento ústavný príkaz zaväzuje orgány verejnej moci pri ich akejkolvek činnosti a zvlášť vtedy, ak výkonom svojich kompetencií poskytujú ochranu základným právam a slobodám fyzických osôb a právnických osôb, rešpektujúc pritom princípy právneho štátu (čl. 1 ods. 1 prvej vety ústavy).

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 30 ods. 1 ústavy občania majú právo zúčastňovať sa na správe verejných vecí priamo alebo slobodnou voľbou svojich zástupcov...

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti sťažovateľa predovšetkým zoberal do úvahy, že tento namietal porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu, ktoré je v demokratickej spoločnosti natoľko závažné, že pri jeho výkone neprichádza do úvahy (zo strany súdov) ani jeho zužujúci výklad a ani také formálne interpretačné postupy,

následkom ktorých by mohlo byť jeho neodôvodnené (svojvoľné) obmedzenie, či dokonca popretie (IV. ÚS 102/08).

Výklad a aplikácia práva všeobecnými súdmi musí byť v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu, ktorým je poskytnutie materiálnej ochrany zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov konania.

V súvislosti s namietaným porušením základného práva podľa čl. 30 ods. 1 ústavy poukazuje ústavný súd na to, že toto základné právo je jedným z kľúčových politických práv, ktoré súvisia s charakterom Slovenskej republiky ako demokratického a právneho štátu (čl. 1 ods. 1 ústavy).

Vo vzťahu k namietanému porušeniu základného práva zaručeného čl. 30 ods. 1 ústavy ústavný súd poznamenáva, že z jeho doterajšej rozhodovacej praxe vyplýva, že orgány zabezpečujúce prístup k voleným a iným verejným funkciám môžu porušiť čl. 30 ods. 4 ústavy (a tým aj čl. 30 ods. 1 ústavy, pozn.) aj tým, že „sťažia, uľahčia alebo znemožnia uchádzanie sa o funkciu“ (III. ÚS 75/01), resp. že nezabezpečia „objektívitu konania“ (II. ÚS 9/00, III. ÚS 23/00). V tejto súvislosti ústavný súd už uviedol (II. ÚS 5/03), že „v právnom štáte je nevyhnutné, aby každý orgán verejnej moci... postupoval pri výkone svojej právomoci tak, že zabezpečí objektivitu svojho postupu smerujúceho k ochrane alebo uplatňovaniu základného práva alebo základnej slobody, ako aj objektivitu samotného rozhodovania o ochrane a uplatňovaní základného práva alebo základnej slobody, a to bez ohľadu na to, či tento postup prebieha v právne formalizovanom rámci alebo iba v rámci faktickej činnosti príslušného orgánu verejnej moci. Uplatňovanie a ochrana každého základného práva alebo slobody musí byť v činnosti každého orgánu verejnej moci zabezpečená reálne a musí prebiehať na nediskriminačnom základe. Táto požiadavka sa dotýka každého úkonu orgánu verejnej moci, ktorý priamo alebo aspoň sprostredkovane súvisí s ochranou alebo uplatňovaním základného práva alebo slobody.“. Podobne vo veci sp. zn. PL. ÚS 35/03 ústavný súd uviedol: „... subjektom tohto práva je každý občan Slovenskej republiky, ktorý sa o volenú funkciu uchádza. Obsahom

uvedeného práva je aj predpoklad, že jednotliví voliči budú mať možnosť odovzdať svoj hlas v prospech niektorého z kandidátov za rovnakých podmienok vrátane možnosti dostať sa k informáciám o jednotlivých kandidátoch rovnakým spôsobom.“

Základným interpretačným pravidlom pre zákony, ktoré bližšie upravujú výkon politických práv, je čl. 31 ústavy. Podľa tohto ustanovenia zákonná úprava všetkých politických práv a slobôd a jej výklad a používanie musia umožňovať a ochraňovať slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti.

Toto ustanovenie ústavy má priamu spojitosť so všetkými politickými právami vyjadrenými v ústave a svojou povahou ovplyvňuje formovanie politických síl v demokratickej spoločnosti. Slobodná súťaž politických síl nachádzajúca výraz predovšetkým vo voľbách je základným predpokladom fungovania demokratického štátu (PL. ÚS 19/98).

Podľa judikatúry ústavného súdu ako ústavne nesúladné (porušujúce základné práva) hodnotí ústavný súd aj také rozhodnutia všeobecných súdov, v ktorých boli zákony, prípadne podzákonné právne úpravy interpretované v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti v dôsledku napr. prílišného formalizmu (IV. ÚS 192/08, IV. ÚS 69/2012, IV. ÚS 92/2012, I. ÚS 26/2010, III. ÚS 163/2011, podobne aj Ústavný súd Českej republiky napr. III. ÚS 150/99). K výkladu právnych predpisov a ich inštitútov nemožno pristupovať len z hľadiska textu zákona, a to ani v prípade, keď sa text môže javiť ako jednoznačný a určitý, ale predovšetkým podľa zmyslu a účelu zákona. Jazykový výklad môže totiž v zmysle ustálenej judikatúry ústavného súdu predstavovať len prvotné priblíženie sa k obsahu právnej normy, ktorej nositeľom je interpretovaný právny predpis; na overenie správnosti či nesprávnosti výkladu, resp. na jeho doplnenie či spresnenie potom slúžia ostatné interpretačné prístupy postavené na roveň gramatickému výkladu, najmä teleologický a systematický výklad vrátane ústavne konformného výkladu, ktoré sú spôsobilé v kontexte racionálnej argumentácie predstavovať významný korektív

pri zistení obsahu a zmyslu aplikovanej právnej normy (IV. ÚS 92/2012, I. ÚS 351/2010, m. m. I. ÚS 306/2010).

Materiálny prístup pri výklade a aplikácii volebných zákonov a pri hodnotení porušení volebných zákonov je potrebné aplikovať v celom volebnom procese, t. j. aj v štádiu predkladania kandidátnych listín a hodnotenia toho, či kandidát splnil zákonné predpoklady pre zaregistrovanie ako kandidáta pre voľby starostu obce, prípadne poslanca obecného zastupiteľstva.

V prerokúvanom prípade miestna volebná komisia rozhodnutím č. 6/2014 z 24. septembra 2014 nezaregistrovala sťažovateľa ako kandidáta na starostu obce z dôvodu, že „predložené petičné hárky podpísané voličmi podporujúcimi... kandidatúru neobsahovali zákonom stanovené náležitosti uvedené v § 21 ods. 2 zákona č. 346/1990 Zb...“.

Rozhodnutím č. 16/2014 z 24. septembra 2014 miestna volebná komisia nezaregistrovala sťažovateľa ako kandidáta na poslanca obecného zastupiteľstva z dôvodu, že „predložené petičné hárky podpísané voličmi podporujúcimi... kandidatúru neobsahovali zákonom stanovené náležitosti uvedené v § 16 ods. 9 zákona č. 346/1990 Zb...“.

Rozhodnutia miestnej volebnej komisie preskúmal na základe návrhu sťažovateľa okresný súd a napadnutým uznesením jeho návrh zamietol. V odôvodnení uviedol:

„V prejednávacom prípade sa súd oboznámil s kandidátnou listinou [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] pre voľby starostu obce aj s petičnými listinami. Kandidátna listina [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] pre voľby za poslanca obecného zastupiteľstva nebola menovaným predložená.

Následne dospel súd k záveru, že Volebná komisia vo [REDAKOVANÉ] správne rozhodla v oboch prípadoch, keď nezaregistrovala menovaného ako kandidáta pre voľbu starostu obce a tiež pre voľbu do obecného zastupiteľstva.

[REDAKOVANÉ] ako nezávislý kandidát mal povinnosť predložiť s kandidačnou listinou petičné hárky s podpismi minimálne dvesto osôb. Petičné hárky menovaného síce

obsahujú podpisy 304 osôb. Z nich však len 25 občanov malo správne pri trvalom pobyte uvedené všetky údaje a to názov obce, názov ulice, na ktorú sa obec člení a číslo domu.

Tento počet 25 nebol dostačujúci k zaregistrovaniu [REDAKOVANÉ] ako nezávislého kandidáta pre voľby starostu obce a tiež pre voľby poslancov obecného zastupiteľstva.

Podľa názoru súdu bolo vecou samotného kandidáta, aby v záujme dodržania litery zákona dohliadol na správne uvedenie trvalého pobytu osôb, ktoré sa podpísali na petíciu vyjadriac mu tak podporu.

Chyba v nesprávnom označení trvalého bydliska osôb, ktorí podpísali petíciu pre terajšieho navrhovateľa nemôže byť odstránená výkladom, že identifikácia týchto osôb je nesporná s tým, že v záhlaví petičného hárku je uvedené, že ju podpisujú občania obce [REDAKOVANÉ].

V danom prípade petícia je tak závažný dokument, že musí spĺňať všetky zákonom predpísané náležitosti už aj z toho dôvodu, že je to listina, ktorá tvorí súčasť volieb, jednej z najdôležitejších udalostí v živote spoločnosti.

Na samotnom petičnom hárku je predtlač, kde sa uvádza, že je podpísaná voličmi danej obce a nasleduje predtlač o údajoch voličov, kde opäť pri trvalom bydlisku je v zátvorke uvedený údaj – obec, ulica a číslo domu.

Argument navrhovateľa o poskytnutí lehoty na odstránenie chyby v presnom uvedení trvalého bydliska podpísaného voliča v zmysle § 5 ods. 1 Zákona č. 85/1990 Zb. o petičnom práve súd vyhodnotil ako právne bezvýznamný.

Petícia totiž spĺňa všetky zákonné náležitosti uvedené v § 5 ods. 1 petičného zákona.

Podľa ust. § 5 ods. 1 petičného zákona petícia musí byť písomná, označená slovom petícia a musí obsahovať predmet verejného alebo iného spoločenského záujmu a údaje uvedené v § 4 ods. 1 o tom, kto ju podáva.

Podľa § 4 ods. 1 petičného zákona každý má právo spôsobom neodporujúcim zákonu vyzývať iné osoby, aby svojím podpisom petíciu podporili. Fyzická osoba čitateľne uvedie svoje meno, priezvisko, adresu trvalého pobytu (odkaz na § 3 Zák. č. 253/1998 Z. z. o hlásení pobytu občanov SR) a k týmto údajom pripojí svoj podpis.

Z ustanovenia § 3 zákona 253/1998 Z. z. explicitne nevyplýva, aké má byť presné označenie trvalého pobytu.

Náležitosti označenia trvalého pobytu upravuje pre prípad volieb iný právny predpis, ktorým je zákon o voľbách č. 346/1990 Zb. a to v § 16 pre voľby do obecného zastupiteľstva a § 21 pre voľby starostu obce. V tejto úprave je jednoznačne uvedené, že trvalý pobyt je potrebné označiť obcou, ulicou a číslom domu.

Na základe uvedeného nemala podľa názoru súdu volebná komisia povinnosť vyzvať navrhovateľa [REDAKOVANÉ] na odstránenie nedostatkov petície, lebo v zmysle petičného zákona petícia nemala nedostatky, na ktorých odstránenie bola povinná vyzvať. Z toho dôvodu nemala volebná komisia povinnosť a ani dôvod poskytovať nijakú lehotu na odstránenie nedostatkov petície ani na žiadosť terajšieho navrhovateľa [REDAKOVANÉ].“

Sťažovateľ namieta porušenie označených základných práv podľa ústavy napadnutým uznesením okresného súdu. V rámci svojej argumentácie tvrdí, že miestna volebná komisia a okresný súd postupovali pri aplikácii zákona o voľbách prehnane formalisticky, keď dôvodom nezaregistrovania kandidátnej listiny sťažovateľa, resp. zamietnutia jeho návrhu okresným súdom, bolo, že len 25 voličov uviedlo pri svojom bydlisku aj názov obce – [REDAKOVANÉ]. Sťažovateľ uvádza, že údaj o obci bol v záhlaví každého podpisového hárku petície a pri podpisoch boli všetky ostatné identifikátory uvedené, preto voliči „boli preukázateľne nezameniteľní“. Jediným dôvodom nezaregistrovania sťažovateľa ako nezávislého kandidáta bola „formálna chyba, ktorá však sama o sebe nepredstavuje taký nedostatok, ktorý by mal spôsobiť neplatnosť jednotlivých podpisov...“.

Sťažovateľ tiež namieta, že miestna volebná komisia ho nevyzvala na odstránenie nedostatkov petície v zmysle § 5 ods. 5 zákona č. 85/1990 Zb. o petičnom práve v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o petičnom práve“).

Podľa § 16 ods. 4 zákona o voľbách kandidátna listina nezávislého kandidáta obsahuje meno a priezvisko, akademický titul, vek, povolanie, trvalý pobyt a podpis kandidáta.

Podľa § 16 ods. 9 zákona o voľbách súčasťou kandidátnej listiny nezávislého kandidáta je petícia podpísaná voličmi podporujúcimi jeho kandidatúru. Potrebný počet podpisov podľa veľkosti obce je uvedený v prílohe k tomuto zákonu. V petícii sa pri každom podpise uvedie meno a priezvisko voliča, dátum narodenia voliča a trvalý pobyt, ktorým sa rozumie názov obce, názov ulice, ak sa obec člení na ulice, a číslo domu. Počet obyvateľov obce zverejní obec spôsobom v mieste obvyklým najneskôr 85 dní pred dňom volieb.

Podľa § 17 ods. 1 písm. f) zákona o voľbách miestna volebná komisia predložené kandidátne listiny preskúma a nezaregistruje kandidáta, ak chýba alebo je neúplná petícia podľa § 16 ods. 9.

Podľa § 21 ods. 2 zákona o voľbách kandidovať na funkciu starostu (primátora) môžu aj nezávislí kandidáti. Nezávislý kandidát doručí svoju kandidátnu listinu v dvoch rovnopisoch zapisovateľovi miestnej volebnej komisie najneskôr 55 dní pred dňom volieb. Súčasťou kandidátnej listiny nezávislého kandidáta je petícia podpísaná voličmi podporujúcimi jeho kandidatúru. Potrebný počet podpisov podľa veľkosti obce je uvedený v prílohe k tomuto zákonu. V petícii sa pri každom podpise uvedie meno a priezvisko voliča, dátum narodenia voliča a trvalý pobyt, ktorým sa rozumie názov obce, názov ulice, ak sa obec člení na ulice, a číslo domu.

Podľa § 21 ods. 3 zákona o voľbách kandidátna listina obsahuje meno, priezvisko a akademický titul, vek, povolanie, trvalý pobyt kandidáta a názov politickej strany, ktorá kandidáta navrhla, alebo údaj o tom, že ide o nezávislého kandidáta. Ku kandidátnej listine sa pripojí vyhlásenie podľa § 16 ods. 8 zákona o voľbách.

Podľa § 22 ods. 1 písm. c) zákona o voľbách miestna volebná komisia predložené kandidátne listiny preskúma a nezaregistruje kandidáta, ak chýba alebo ak je neúplná petícia podľa § 21 ods. 2.

Podľa § 1 ods. 1 zákona o petičnom práve každý má právo sám alebo s inými obracať sa vo veciach verejného alebo iného spoločného záujmu na štátne orgány a orgány územnej samosprávy (ďalej len „orgán verejnej správy“) so žiadosťami, návrhmi a sťažnosťami (ďalej len „petícia“).

Podľa § 4 ods. 1 zákona o petičnom práve každý má právo spôsobom neodporujúcim zákonu vyzývať iné osoby, aby svojím podpisom petíciu podporili. Fyzická osoba čitateľne uvedie svoje meno, priezvisko, adresu trvalého pobytu a k týmto údajom pripojí svoj podpis. ... Ak osobitný predpis ustanovuje najnižší počet osôb podporujúcich petíciu alebo vek osôb podporujúcich petíciu, uvedie sa čitateľne k údajom o osobe podporujúcej petíciu aj dátum jej narodenia. Osobám podporujúcim petíciu sa musí umožniť, aby sa s obsahom petície riadne oboznámili pred jej podpísaním.

Podľa § 4 ods. 4 zákona o petičnom práve ak podpisové hárky neobsahujú text petície, musia byť označené tak, aby bolo zrejmé, aká petícia sa má podporiť podpismi; na každom podpisovom hárku musí byť uvedené meno, priezvisko a úplná adresa trvalého pobytu osoby, ktorá je určená na zastupovanie v styku s orgánom verejnej správy.

Podľa § 5 ods. 1 zákona o petičnom práve petícia musí byť písomná, označená slovom petícia a musí obsahovať predmet verejného alebo iného spoločného záujmu a údaje uvedené v § 4 ods. 1 zákona o petičnom práve o tom, kto ju podáva; ak petíciu podáva petičný výbor, uvedú sa údaje uvedené v § 4 ods. 1 zákona o petičnom práve o každom jeho členovi. Osoba určená na zastupovanie v styku s orgánom verejnej správy podľa § 3 ods. 3 alebo 4 zákona o petičnom práve pripojí v petícii k menu, priezvisku a adrese trvalého pobytu aj podpis.

Podľa § 5 ods. 5 zákona o petičnom práve ak petícia nemá náležitosti podľa odseku 1, príslušný orgán verejnej správy bezodkladne vyzve osobu, ktorá petíciu podala, aby odstránila nedostatky petície v lehote najneskôr do 30 pracovných dní od doručenia výzvy, s poučením o následku ich neodstránenia. Ak osoba, ktorá petíciu podala, v tejto lehote nedostatky neodstráni, orgán verejnej správy petíciu odloží.

Jedným z predpokladov zaregistrovania nezávislého kandidáta pre voľby do obecného zastupiteľstva alebo pre voľby starostu je preukázanie, že jeho kandidatúru podporuje zákonom predpísaný počet voličov v príslušnej obci. Splnenie tejto zákonnej podmienky preukazuje kandidát petíciou, ktorá je súčasťou kandidátnej listiny (§ 16 ods. 9 a § 21 ods. 2 zákona o voľbách).

Všeobecné náležitosti petície upravuje zákon o petičnom práve, ktorý v § 1 ods. 1 upravuje, že petíciou sú žiadosti, návrhy a sťažnosti vo veciach verejného alebo iného spoločného záujmu (hmotné vymedzenie petície).

Formálne vymedzenie petície upravuje § 5 ods. 1 a § 4 ods. 5 zákona o petičnom práve. Podľa uvedených ustanovení petícia je písomná a obsahuje

- označenie petícia,
- predmet verejného alebo iného spoločného záujmu (petícia v hmotnom význame),
- zákonom vymedzené údaje o subjektoch, ktoré podávajú petíciu (údaje o osobách, ktoré podávajú petíciu ako jednotlivé osoby alebo ako členovia petičného výboru),
- zákonom vymedzené údaje o osobe určenej na zastupovanie v styku s orgánom verejnej správy,
- podpis osoby, ktorá predkladá petíciu, resp. osoby určenej na zastupovanie v styku s orgánom verejnej správy a
- číselný údaj, ktorý vymedzuje počet priložených podpisových hárkov.

Zo znenia zákona o petičnom práve vyplýva, že súčasťou petície vo formálnom zmysle sú podpisové hárky (porovnaj napr. § 4 ods. 2, § 4 ods. 4, § 4 ods. 5), t. j. hárky,

na ktorých osoby prejavia zákonom predpísaným spôsobom svoju vôľu podporiť petíciu (petíciu v hmotnom význame) – podpisom a čitateľným uvedením zákonom ustanovených údajov. Podľa § 4 ods. 4 zákona o petičnom práve podpisové hárky musia obsahovať

- text petície, alebo musia byť označené tak, aby bolo zrejmé, aká petícia sa má podporiť podpismi,
- meno, priezvisko a úplná adresa trvalého pobytu osoby, ktorá je určená na zastupovanie v styku s orgánom verejnej správy,
- číselný údaj, ktorý vyjadruje poradie podpisového hárku.

Z § 5 ods. 5 zákona o petičnom práve vyplýva, že ak petícia (vo formálnom zmysle, pozn.) nemá náležitosti podľa § 5 ods. 1 zákona o petičnom práve, orgán verejnej správy bezodkladne vyzve osobu, ktorá petíciu podala, aby odstránila nedostatky petície v lehote najneskôr 30 pracovných dní od doručenia výzvy, s poučením o následku ich neodstránenia. Orgán verejnej správy petíciu odloží, ak osoba, ktorá petíciu podala, v tejto lehote nedostatky neodstráni.

Z ustanovení zákona o voľbách je zrejmé, že tento zákon osobitne vymedzuje náležitosti, ktoré sa týkajú podpisových hárkov. V súvislosti s petíciou zákon o voľbách vymedzuje

- osoby, ktoré sú oprávnené podpísať petíciu a právne účinným spôsobom podporiť kandidatúru nezávislého kandidáta (voliči v zmysle § 2 zákona o voľbách),
- minimálny počet voličov, v závislosti od počtu obyvateľov obce, ktorí musia petíciu podpísať.

Zákon o voľbách tiež ustanovuje náležitosti prejavu vôle voliča na petícii (podpisových hárkoch, pozn.), t. j. akým spôsobom má volič prejsť svoju vôľu podporiť kandidatúru nezávislého kandidáta. Z § 16 ods. 9 a § 21 ods. 2 zákona o voľbách vyplýva, že volič podpíše podpisový hárok a k podpisu uvedie meno, priezvisko, dátum narodenia a trvalý pobyt, ktorým sa rozumie názov obce, názov ulice, ak sa obec člení na ulice a číslo domu.

Ústavný súd v súvislosti s posudzovaním prejavu vôle voliča na podpisovom hárku petície uviedol, že ak zo všetkých údajov o osobe uvedenej na petičnom hárku je nesporné, že ide o existujúcu, inak identifikovateľnú osobu (aj bez uvedenia čísla domu), treba tento jej podpis považovať za platný (PL. ÚS 4/95).

Zmyslom a účelom tých ustanovení zákona o voľbách, ktoré upravujú zákonné náležitosti prejavu vôle voliča na podpisovom hárku petície podporujúcej kandidatúru nezávislého kandidáta, je požiadavka, aby tento prejav vôle bol vykonaný spôsobom, ktorý umožní záver o identite voliča a jeho reálnej existencii, jeho veku a tiež o jeho trvalom pobyte na území príslušnej obce, v ktorej kandiduje nezávislý kandidát.

Okresný súd sa v odôvodnení napadnutého uznesenia stotožnil so záverom miestnej volebnej komisie, že petícia sťažovateľa nespĺňala zákonom predpísané náležitosti z dôvodu, že 279 voličov na podpisových hárkoch petície označili svoj trvalý pobyt len uvedením ulice a čísla domu bez uvedenia názvu obce, preto ich podpisy považoval za neplatné.

Ústavný súd konštatuje, že na podpisových hárkoch petície je vyhlásenie „*Petícia na podporu kandidatúry nezávislého kandidáta* [REDAKOVANÉ]... *podpísaná voličmi obce* [REDAKOVANÉ]...“ a následne tiež podpisy voličov s uvedením mena, priezviska, dátumu narodenia, ulice a čísla domu, bez uvedenia názvu obce. Takéto označenie voliča na podpisovom hárku petície umožňuje jednoznačný záver o identite a reálnej existencii voliča, jeho veku a tiež aj o jeho trvalom pobyte na území obce. Za týchto okolností bolo podľa ústavného súdu potrebné považovať za platné aj podpisy voličov, ktorí neuviedli pri trvalom pobyte názov obce. Ústavný súd takto dospel k záveru, že aplikáciu a výklad § 16 ods. 9 a § 21 ods. 2 zákona o voľbách okresným súdom – pri hodnotení platnosti prejavu vôle voliča na podpisovom hárku petície na podporu kandidatúry sťažovateľa – je potrebné považovať za prehnane formálnu a je v rozpore s princípom spravodlivosti. Takýto výklad a aplikácia nerešpektuje zmysel a účel citovaných zákonných ustanovení a nie je prejavom materiálneho prístupu k výkladu a aplikácii právnych predpisov, a z tohto

dôvodu je napadnuté uznesenie okresného súdu ústavne neudržateľné. Ústavný súd preto rozhodol, že napadnutým uznesením okresného súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

Ústavný súd tiež dospel k záveru, že napadnutým uznesením okresného súdu došlo aj k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 30 ods. 1 ústavy, pretože okresný súd napadnutým uznesením znemožnil sťažovateľovi, aby sa uchádzal o funkciu starostu a tiež o funkciu poslanca obecného zastupiteľstva vo voľbách do orgánov samosprávy obce vyhlásených na 15. november 2014.

Vzhľadom na záver o porušení základných práv sťažovateľa podľa čl. 30 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy napadnutým uznesením okresného súdu ústavne nesúladným vyhodnotením platnosti prejavu vôle voliča na podpisovom hárku petície podľa § 16 ods. 9 a podľa § 21 ods. 2 zákona o voľbách ústavný súd nepovažoval za potrebné skúmať opodstatnenosť námietky sťažovateľa, že ho miestna volebná komisia nevyzvala v zmysle § 5 ods. 5 zákona o petičnom práve na odstránenie nedostatkov petície, a ani ústavnú udržateľnosť právneho záveru okresného súdu o tom, že miestna volebná komisia nemala takúto povinnosť, keďže petícia (vo formálnom zmysle) mala „*všetky zákonné náležitosti uvedené v § 5 ods. 1 petičného zákona*“.

Sťažovateľ namieta porušenie práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením okresného súdu.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) konštatoval, že čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno aplikovať na súdne konanie, ktoré sa týka výlučne politického práva sťažovateľa a nesúvisí s jeho občianskym právom alebo záväzkom v zmysle čl. 6 ods. 1

dohovoru (napr. rozsudok vo veci Orujov proti Azerbajdžanu z 26. 7. 2011 a rozsudok vo veci Pierre – Bloch proti Francúzsku z 21. 10. 1997 týkajúce sa sťažností kandidátov na poslancov zákonodarných zborov, alebo rozsudok vo veci Čerepkov proti Rusku z 25. 1. 2000 týkajúci sa výkonu funkcie primátora Vladivostoku).

V prerokúvanom prípade bolo predmetom konania rozhodovanie okresného súdu o návrhu sťažovateľa na jeho zaregistrovanie ako nezávislého kandidáta pre voľby starostu obce a pre voľby poslanca obecného zastupiteľstva. Predmetom konania takto bolo výlučne rozhodovanie o politickom práve sťažovateľa podľa čl. 30 ods. 1 ústavy, preto v tejto veci nemožno aplikovať čl. 6 ods. 1 dohovoru. Na tomto základe ústavný súd nevyhovел sťažnosti sťažovateľa v časti, v ktorej namieta porušenie práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením okresného súdu z 29. septembra 2014 (bod 4 výroku tohto nálezu).

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie... Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie...

Podľa § 56 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší.

Podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

Podľa § 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah zruší a vec vráti na ďalšie konanie, ten, kto vo veci vydal

rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní alebo postupe je viazaný právnym názorom ústavného súdu.

Ústavný súd dospel k záveru, že napadnutým uznesením okresného súdu z 29. septembra 2014 boli porušené základné práva sťažovateľa podľa čl. 30 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy. Nevyhovel však návrhu sťažovateľa na to, aby zrušil napadnuté uznesenie a vrátil vec okresnému súdu (bod 4 výroku tohto nálezu). Tento návrh považoval ústavný súd v čase svojho rozhodovania za právne bezvýznamný z toho dôvodu, že okresný súd už nemôže svojím postupom, prípadne rozhodnutím v prospech sťažovateľa zasiahnuť do právoplatných výsledkov volieb do orgánov samosprávy obce; rozhodnutie ústavného súdu by bolo iba iluzórne.

Ústavný súd v súvislosti s požiadavkou sťažovateľa formulovanou v doplnení sťažnosti disponuje právomocou vyhlásiť voľby do orgánov územnej samosprávy za neplatné a zrušiť výsledok volieb len v konaní podľa čl. 129 ods. 2 ústavy, nie aj v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ústavy, ktorú uplatnil sťažovateľ na ochranu svojich práv.

Ústavný súd vo svojej ustálenej judikatúre zdôrazňuje, že „každé konanie možno začať len ako samostatné konanie a len na návrh oprávnených subjektov, a preto žiadne z nich nemôže tvoriť súčasť iného druhu konania pred ústavným súdom a na základe jeho vlastného rozhodnutia. Ústavná a zákonná úprava konaní pred ústavným súdom ich preto koncipuje výlučne ako samostatné konania a nepripúšťa možnosť uskutočniť ich aj v rámci a ako súčasť iného druhu konania (konaní) pred ústavným súdom.“ (II. ÚS 66/01, II. ÚS 184/03, III. ÚS 184/06, IV. ÚS 314/07, IV. ÚS 196/2011, IV. ÚS 318/2011). Z citovaného okrem iného vyplýva, že v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy nemôže ústavný súd uplatniť právomoc, ktorou disponuje v konaní podľa čl. 129 ods. 2 ústavy o ústavnosti a zákonnosti volieb do orgánov územnej samosprávy. Z uvedeného dôvodu ústavný súd nevyhovel sťažnosti sťažovateľa v časti, v ktorej žiada zrušiť voľby poslancov obecného zastupiteľstva obce konané 15. novembra 2014 a vyhlásiť ich za neplatné (bod 4 výroku tohto nálezu).

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Z ustanovenia § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04).

Sťažovateľ požadoval primerané finančné zadosťučinenie v sume 20 000 eur.

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Ústavný súd považoval priznanie finančného zadosťučinenia za jedinú možnú a reálnu satisfakciu pre sťažovateľa a akceptoval jeho požiadavku.

S prihliadnutím na okolnosti predmetnej veci, na to, že následok, ktorý vznikol napadnutým uznesením okresného súdu, ktorý spočíval v tom, že sťažovateľovi bolo znemožnené uchádzať sa o funkciu starostu obce, resp. poslanca obecného zastupiteľstva

obce, ústavný súd priznal sťažovateľovi sumu 3 000 €, ktorá je podľa názoru ústavného súdu primeraná konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci (bod 2 výroku tohto nálezu).

Sťažovateľ tiež žiadal úhradu trov konania pred ústavným súdom, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastupovaním advokátom. Sťažovateľ si uplatnil úhradu trov konania v sume 716,38 € za päť úkonov právnej služby – prevzatie a príprava zastúpenia sťažovateľa, sťažnosť z 8. októbra 2014, doplnenie sťažnosti zo 7. novembra 2014, doplnenie sťažnosti z 15. decembra 2014 a vyjadrenie z 13. apríla 2015.

Podľa § 36 ods. 1 zákona o ústavnom súde trovy konania pred ústavným súdom, ktoré vzniknú účastníkovi konania, uhrádza účastník konania zo svojho.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Ústavný súd priznal právnemu zástupcovi sťažovateľa úhradu trov konania v sume 284,08 € v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to odmenu za 2 úkony právnej služby podľa § 14 ods. 1 písm. a) a b) vyhlášky (prevzatie a príprava zastúpenia vrátane prvej porady s klientom, sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy). Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2014 v sume 134 € (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky) a náhrady hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby v sume 8,04 € (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky), čo spolu predstavuje sumu 284,08 €. Ústavný súd nepriznal úhradu trov konania za úkony – doplnenie sťažnosti zo 7. novembra 2014 a doplnenie sťažnosti z 15. decembra 2014. V uvedených podaniach sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd rozhodol o dočasnom opatrení a tiež uplatnil návrh na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia. Uvedené návrhy mohol sťažovateľ uplatniť ako alternatívne návrhy už vo

svojej sťažnosti z 8. októbra 2014, preto trovy vzniknuté v súvislosti s týmito úkonmi právnej služby nemožno považovať za trovy potrebné na účelné uplatňovanie alebo bránenie práva (§ 142 ods. 1 OSP v spojení s § 31a zákona o ústavnom súde). Ústavný súd tiež nepriznal úhradu trov za úkon právnej služby – vyjadrenie z 13. apríla 2015 – z dôvodu, že v tomto podaní sťažovateľ neuviedol novú argumentáciu oproti tej, ktorú uviedol už vo svojej sťažnosti.

Priznanú úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. mája 2015